ڕووداوەکانی پشت هەڵبژاردنی پارێزگارە کوردەکەی کەرکوك.. عەلي مەحمود محەمەد

10ی ئاب لە کۆبوونەوەیەکی داخراودا بە زۆرینەی 9 کەس لە کۆی 16 ئەندامی ئەنجومەنی پارێزگای کەرکووك, لە میوانخانەی ڕەشید لە شاری بەغدا لە دووری 258,6 کیلۆمەتر لە تەلاری ئەنجومەنەکە, ڕێبوار تەها وەك پارێزگاری نوێ بۆ شاری کەرکوك لە لیستی کەرکوك هێزو ئیرادەمانەی ینك هەڵبژێردرا, بە بێ ئاگادارکردنەوەی 7 ئەندامەکەی دیکەی ئەنجومەن کە دەکاتە %45ی ئەندامانی ئەنجومەنەکە,کەبونەوەکە بە بەشداری 5 ئەندامی ینك , 3 عەرەبی سونە, ئەندامێکی کریستانەکان "ئنجیل زیا شیبا زیا ئەلبەرواری بە 208 دەنگی ینك ببوو بە ئەندامی ئەنجومەن, هەڵبژاردنی ئەو لە فەرمی هەڵبژاردنی مونا قەهوەچییە بە پەرلەمانی کوردستان, بە دەنگ لیوا تایبەتەکانی ینك لە بەغدا هەڵبژێردرا بوو, خۆی وپیاوەکەی کارمەندی تیقی کەرکووکی ینك ن, بەڵام بە ناوی لیستی بابلیونی ڕەیان کلدانی کە سەر بە کەتایبی بابلیونی حەشدی شەعبییە خۆی کاندید کردبوو, ڕەیان کلدانی بە بنەچە کریستانەو خەڵکی قوشە لە پارێزگای موسڵ, بەڵام دانیشتووی شاری سەدرە, سەرۆکی کەتیبەی بابلیونە, لە ڕێکەوتی 18-7-2019 ەوە لە لیستی سزادراوانی یاسای ماغنیستی ئەمەریکادایە بەهۆی گەندەڵی و داگیرکردن و فرۆشتنی زەوی هاوولاتیان لە دەشتی موسڵ و پەلاماردانی ئافرەتان و پێشێلکردنی مافی مرۆڤ , ئەو دژە ئیسلامی سونەیە تا ئاستی راستیزم , لە موسڵ وەحشیانە لە گەڵ پێکهاتەی سونە مامەڵەی کردووە, کەنیسەکانی کریستانەکان بە بەری خۆیان لە کەتیبەکەی راگەیاندووە , یەکێك لە نزیکەکانی قاسم سلێمانی و مەهدی موهەندیس بووە, پێشتر لە سوپای مەهدی بووە, بەهۆی ژنخوازییەوە بووە بە موسڵمانی شیعە, 4 پەرلەمانتارەکەی لە کۆتای کریستان بەهەمان شێوەی کاندیدەکەی کەرکووکی دەرچوونە, چاودێرانی کریستان پێیان وایە تەنها 10%ی کریستانەکان دەنگیان بە لیستەکەی داوە, بە فێڵ کورسیی کریستانەکانی بۆ خۆی بردووە".

کوردو پۆستی پارێزگا

بە پێکهاتەی کورد پۆستی پارێزگای کەرکوك گرنگییەکی مەعنەوی

هەیە لەم كاتەدا دوای 7 ساڵ پەراوێز خستنی لە شارەكە, بە تایبەت بە ینك كە لە قەیرانی ڕێكخراوەیی قوڵدایەو بەرەو هەڵبژاردنی پەرلەمانی كوردستان دەڕوات, بەم پۆستە دەتوانێت هەندێك لە زیانەكانی كەمبكاتەوە, هەرچەندە تا ئێستا ناوەرەت ناوەڕۆكی ڕێكەوتنەكە بڵاو بكاتەوە بە رایگشتی.

ڕێبوار تەها سێیەم پارێزگاری كوردە لە كەركووك, لە دوو پارێزگاكەی پێشووتر لاوازترە بەهۆی ئەوەی: لە لیستەكەی خۆی دەنگی یەكەم نەبووە ”

نەشئەت شاهویز خورشید عەلی 42166 دەنگی هێناوەتەوە, ڕێبوار تەها ئەحمەد شێخانی 29861 دەنگی هێناوەتەوە, لە كاتێكدا ڕێبوار سەرەكی لیستیش بووە , ڕێژەی دەنگەكانی دەكاتە 70,8%ی دەنگەكان نەشئەت" , هەروەها لە رابردوودا لێكتێگەیشتن بەهۆی سیاسەتی پراگماتیكی جەلال تاڵەبانییەوە هەبووە لەناو لایەنە كوردییەكان بۆ پشتیوانی هەردوو پارێزگاكەی پێشوو, كەسایەتییەكی بەهێزو پێگەیەكی گرنگی سیاسی لە كوردستان و عێراق و ناوچەكە هەبوو, هەموو پارتەكان پشتیوانییان لێی دەكرد, هەروەها پارێزگارەكان رابردوو بەهێزتر و ڕۆشنبیرتر بوون, پارێزگاری ئێستا وێڕای پشتیوانی جەماوەری و حیزبی كەمترەو حیزبەكەشی لە ئێستادا زۆر لاوازترە و كەسایەتی حیزبی بەهێزتر لە لایەنەكەی خۆی لە شارەكە هەیە ئەمەش وا دەكات لە شارەكە وەك سێبەری ئەو دەربكەوێت, وە هاتنەتە سەر ئیدارەیەك شارەكە بە چەكداری حەشد داگیركراوە,7 ساڵ لەمەوپێش بە شكستێكی سەربازی گەورە پێكهاتەكەی لە شار دەركراوە, هاوكات لە كابینەی میوانخانەی ڕەشیددا كورد لاوازتر دەرچووە, هیچ پۆستێكی ئەمنی شارەكەی پێ نەدراوە, نفوس و تاپۆو كشتوكاڵ و هەردوو قەزای دوبس و داقوقی پێ نەدراوە كە هەر پێنجی بە دەسییەكانی گرنگن, وە لەبەردەم تاقیكردنەوەیەكی گرنگدایە بۆ هەڵكردنی ئاڵای كوردستان و...... ئەمە وێڕای خودی ڕێككەوتنەكە بە ئاشكرا و بەشداری نەیاران ئەنجام نەدراوەو بەشێوەی دیموكراسیانە دەنگی پێ نەدراوە و لە رووی یاساییەوە كەلێنی تێدایە وەك نەیارانی ئاماژەی پێ دەدەن.

پێكهاتەی عەرەب

لە ڕێكەوتننامەی هوتێل ڕەشید 3 ئەندامی لیستە عەرەبییەكان بەشدار بونە لە كۆی 6 كورسی كە هەیان بوو بەشدار بوون.

گرنگترین خاڵی ڕێكەوتننامەی میوانخانەی ڕەشید كەرتكردنی لیستی عەرەبە سونەكان بوو, بەرامبەر بە پارە و بەخشینی پۆستی سەرەكی پەرلەمانی عێراق و زیاتر لە 20 پۆست لە شاری كەركوك .

پێشتر پێكهاتەی عەرەبی سوونە هاوپەیمانی نزیكی پارتی بوون, لەگەڵ

بوونی یەنامی و سوپای ئەمەریکا لە عەراق بە هەموویانەوە ڕێگربوون لە بەردەم ئەوەی پارتە شیعە ئیسلامییەکان عەراق بتوانن بە سیناریۆکانی ئێران لە عێراقدا بەرەو دەوڵەتێکی ئیسلامی شیعەگەرای ناوەندی بەرن و نەیارییەکان بەردەمیان هەڵبگرن، بەم ڕێکەوتنە سونەکان ریزەکانیان کەرت بوو، هەرچەندە باڵی بەشدار بوو وەك خاین لە شەقامی سونەکان سەیر دەکرێن، لە هەڵبژاردنی داهاتوو شەنسیان کەمتر دەبێت، عەرەبە سونەکان بە بەڕێی پشتی دەسەڵاتی بەعس بوون، کورد تاڵی زۆری بەدەستیانەوە بینی تا ئەنجامدانی 4 پرۆسەی جینۆساید، بۆیە پشتیوانی جەماوەری شەقامی کوردی نییە بۆ ئەو هاوپەیمانییە.

ئەم ڕێکەوتنەی شیعەکان کردوویانە، بە پشتیوانی ئێرانییەکان بووە، قەیس خەزعەلی ئەمینداری عەسائیبی ئەهلی هەق زامنی کردووە، پردی بە یەکگەیشتنی نێوان پاڤێڵ تاڵەبانی و ڕەیان کلدانی و محەمەد حەلبوسی بووە، بە بەشداری کوتلەی ینك لە حکومەتی عێراقی لە بەغدا، لە هاوکێشەکە تەنها حەلبووسی کارەکتەری نوێیە و هێنراوەتە ناو بازنەکەوە، هەرچەندە نە عەرەبی شیعە و نە تورکمانی شیعە هیچ کورسییەکیان لە ئەنجومەنی پارێزگای کەرکووك بەدەست نەهێناوە، کەچی پەرلەمانتارێکی تورکمانی شیعە سەر بە بەدر بەشداری کۆبوونەوەکە بووە وەك نوێنەری تورکمان، هەرچەندە لیستی تورکمان و عەرەبە شیعە لە کەرکوك دۆڕاون لە هەڵبژاردنەکە.

حەلبوسی میوانە تازەکە بووە لە ڕێکەوتنەکە، پۆستی سەرۆکی ئەنجومەنی پارێزگای کەرکووکی وەرگرتووە، بەهۆی ئەم ڕێکەوتنەوە کەرتکردنی ناو ماڵی عەرەبی سونە چاوی لە سەر پۆستی سەرۆکی پەرلەمانی عێراقیشە لیستەکەی بەدەستی بهێنێت، بە پاڵپشتی شیعەکان و ینك و ڕەیان کلدانی، وەك پاداشتێك بۆ ئەم ڕێکەوتنەی کە باجەکەی گرانە بۆی لە شەقامی سونە کە کەرتکردنی دەنگی عەرەبی سونە بووە بۆ یەکەمجار لە 21 ساڵی ڕابردوو.

ئەرکی پاڤێڵ لەم ڕێکەوتنە تەنها واژۆکردن بووە، لە مەتبەخی ئێران و شیعەکان خواردنەکە ئامادە کراوە، پاڤێڵ تامکردنەکەشی بەدەست نەبووە، ئەرکی تەنها خواردنی بووە، خواردنەکەش لە نێوان هەنگوین و پیاڵە ژەهرەکە بووە، لە ئێستادا تا هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان تێدەپەڕێت تامی هەنگوینەکەی لە دەم دەمێنێ.

ئێرانییەکان چییان دورییەوە

ئەم ڕێکەوتننامەیە بۆ ئێرانییەکان گەورەترین سەرکەوتن بوو، لە هەنگاوە کۆتاییەکە کە دامەزراندنی حکومەتێکی ئیسلامی شیعەگەرایە لە عێراق چەندین فرسەخ نزیکیانی کردەوە، کورد جگە لەوەی خۆی بە

لاوازی دەرچوو, ماڵی عەرەبی سونەشی وێران کرد,بۆ شیعە کردیانی بە دوو بەشەوە وەك خۆی کەرتیانی کرد.
ئەوەی ماوەتەوە بەڵام ئەوەیە ئیتر ئەم تەرزە لە پێکهێنانی حکوومەت ئەگەری هەیە ببێتە نەرێت لە عێراقدا کە پێشتر لە پارێزگای دیالە تاقیکرایەوە, شیعەکان کەی ویستیان گروپێك ببەن بە میوانخانەیەکی بەغداو ستراتیجیەتی خۆیانی پێ جێبەجێ بکەن بەرامبەر هەر لایەنێك رێگر بێت لە بەردەمیان.
ئەگەر شیعەی عێراق شانسی ئەوەیان هەبێت لە دەسەڵاتدارێتی عێراق بەردەوام بن, ئەوجا بەمان دەردەکەوێت رێکەتننامەی بەم شێوەیە چۆن لە پیادەکردنی دەسەڵاتەکی فاشیستی نزیکیان دەکاتەوە.
ئێرانییەکان چۆن بە تورکمانە تەڵانییە سونەکان ئەلتەرناتیفی تورکمانی شیعەیان سەر بە بەدر ئامادە کردبوو, لە داهاتوودا بە عەرەبەکان و کوردەکانیش عەرەب و کوردی شیعە ئامادە دەکەن, پێویستیان بەم فاکتەرانەی ئێستا نامێنێت.

عەلي مەحمود محەمەد

گفتوگۆیەک سەبارەت بە شۆڕشی کرێکاری.. ئاسۆ کەمال

زۆر سوپاس بۆ بەشداری گرنگی هاوڕێم ئیبراهیم محمد کە چەند مەسەلەیەکی پێبایەخی وروژاندوە سەبارەت بە وتارەکم (شۆڕشی سۆشیالیستی و ئەزمونی شۆڕشەکانی سەدەی ٢٠)، کە جێگای گفتوگۆی جدین کە لێرەدا باسیان دەکەم. بێگومان ئامانجی ئێمە، ئەو هاوڕیانەی کتێبی " تێگەیشتنێک لە شۆڕشی سۆشیالیستی" مان نوسی، دروستکردنی ئەم جۆرە گفتوگۆیانە بوو، هەربۆیە پێشوازی لەم جۆرە ڕەخنە و سەرنجانە دەکەین. ئەم پێکەوە بیرکردنەوە و گفتوگۆیانە کۆشەکی هاوڕیانەی خەبات بۆ وەڵامدانەوە بۆ ئەرکە تیۆری و سیاسیەکانمان سازدەکا.
لێرەدا لە چەند تەوەرەکدا ئەم گفتوگۆیە لەگەڵ هاوڕێ ئیبراهیم دا دەبەینە پێشەوە.

یەکەم : بۆچی شۆڕشەکانی تا ئێستا سەرکەوتونە بون؟

ئەمە سەرنجی ھاوڕێ ئیبراھیمە لەسەر وەڵامەکانی من سەبارەت بەو پرسیارەی سەرەوە:

“ھاوڕێ ئاسۆ ئ[illegible]: ئەوەی لەم سیمینارەدا بیخەمە ڕوو وەڵامی ئەم پرسیارە یە، بۆچی شۆڕشە کرێکارییەکانی سەدەی نۆزدەیەم و بیستەم سەرکەوتوونەبوون…سوسیال دیموکراتی، بە پیرۆز کردنی دیموکراتی بۆرژوازی.. بەلشەفیزم بە کۆنتڕۆڵی دەسەڵاتی سیاسی وە بەرھەنانەوەی سەرمایەداری بەڵام ئەمانە بەرئەنجامی شکستی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی وکرێکاری یە لەکۆتایی سەدەی نۆزدەیەم و سەرەتای سەدەی بیستەمدا نەك ھۆکار.”

ئایا ئەگەر ئەم مۆدێلەی سۆشیالیزمی دەوڵەتی ھۆکاری شکست نیە، ئایا چ ھۆکارێک ھەیە کە شکستی بەم شۆڕشانە ھێنا بێت و ئەم مۆدێلە بوبێتە بەرئەنجامی ئەو ھۆکارە؟

ھاوڕێ ئیبراھیم زیاتر لەسەر کۆمۆنەی پاریس قسە دەکا و باسی ئەوە دەکا کە ” قۆناغی مێژوویی دوای شۆڕشی ١٨٤٨ تا سەرەتای جەنگی جیھانی یەکەم پڕە لەو ڕووداوە سیاسی و ئابووری کۆمەڵایەتیانەی کە تا ئێستا کاریگەریان ھەیەو بە دەرکێکی ڕۆشن لێکدانەوەی ناتوانرێ سەرجەم مێژوو دروست وێنا بکرێت.”

سەرەتا پیویستە بڵێم کە ھەوڵی من بۆ ناسینی ئەم فاکتەرەیە کە بوەتە ھۆی شکستی شۆڕشە کرێکارییەکان و بەتایبەت لە سەدەی بیستدا، نەک بە باسی مێژووی ئابوری و سیاسی و ھەوڵەکانی چینی کرێکار لە سەدەی ١٩ و ٢٠ دا، کە کەسانی وەک ئیریک ھۆبسباوم لە چوار بەرگی گەورەیی مێژوویدا، ئەنجامیان داوە و یاخود لەسەر مێژووی شۆڕشی ئۆکتۆبەر و گۆڕانکاریە سیاسی و ئابوریەکانی ڕوسیا کە ھەر یەک لە ترۆتسکی و تۆنی کلیف و ئی ئێج کار بە دوورودرێژی باسیان کردوە، وە من وەک سەرچاوە سودم لێوەرگرتون لەپاڵ سەرچاوە مێژووییەکانی تردا و بە پێویستم نەزانیوە کە ئەوانە لە باسەکانمدا دوپات بکەمەوە.

من ئەو فاکتەرە سیاسی و ئابوریانەی دۆخی کۆمەڵگەی سەرمایەداری سەدەی ١٩ و ٢٠ م لە بەرچاو گرتوە و لەم سیمینارەدا من ھەوڵم داوە کە ھەردوو فاکتەرە مادیە سەرخان و ژێرخانیەکە، گەشەی سەرمایەداری و گەشەی سیاسی چینی کرێکار، وەک پاکێجێکی ھۆکارە مادی و فکریەکانی شکستی شۆڕشە کرێکاریەکان بناسێنم.” ئەمە باسی منە لە پەیوەندی نێوان فاکتەرە ئۆبجێکتیف و مەوزوعیەکان لەگەڵ فاکتەرە سەبجێکتیف و زاتیەکان لە دیاردەی شۆڕشدا. ھەربۆیە من تەنیا ھۆکارە ئابوریەکان و ئاستی گەشەی سەرمایەداری بە ھۆکاری شکستی

شۆڕشە کرێکاریەکان نازانم و ئەو دۆخە ئابوری و سیاسیەی سەرمایەداری دروستی دەکا بە تەنیا فاکتەری بڕێنەرەوە و دیتەرمینیستی و جەبرگرایی ئابوری و سیاسی نازانم، بەڵکو لە پاڵ ئەم فاکتەر و دۆخەدا دەبێ فاکتەری خودی ئاستی گەشە و توانایی سیاسی و ڕیکخراوەیی و کەلتوری و کۆمەڵایەتی چینی کرێکاریش حساب بکەین و بە فاکتەرێکی مادی سەرەکی بە دیاریکردنی چارەنوسی شۆڕشە کرێکاریەکان دابنێین. هەربۆیە باسەکەی من لەسەر ناسین و ناساندنی ئەم فاکتەرە مادیەی شۆڕشی کرێکاریە، لە بەرئەوەی شۆڕشی کرێکاری خۆی بەرهەمی پراتیکێک و چالاکیەکی وشیارانەی ئەم چینەیە، نەک تەنیا کاردانەوەیەکی پاسیقی دۆخی ئابوری و سیاسی سەرمایەداری زاڵ.

لەو باسەمدا زۆر بەڕۆشنی هۆکاری زاڵبونی "بەپیرۆز کردنی دیموکراتی بۆرژوازی لای سوسیال دیموکراتی و مۆدێلی دەسەڵاتی تاک حزبی لای بەلشەفیەکان" ڕۆشنکراوەتەوە، کە خۆی ئاکامی گەشەی نزمی پەیوەندیەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری و جێگەی چینی کرێکار بوە لەو سیستەمەدا لە سەدەی ١٩ و سەرەتای سەدەی ٢٠دا"، بەڵام ئەم بنەما مادیەی دۆخی گشتی خۆی بە شێوەی فاکتەرێکی مادی تر ڕەنگیان داوەتەوە کە " بریتین لە قاڵبی فکری و بەرنامەی عەمەلی ئەم خەباتە چینایەتیە و حزب و ڕێکخراوەکانی چینی کرێکار، کە لە چوارچێوەی فکر و کۆنسێپت و بەرنامەی سۆشیالیزمێکی دەوڵەتی تێپەڕ نەبوون و لە سنوری بەرتەسکی گۆڕانکاری و ڕیفۆرمی سیستەمی سیاسی و ئابوری سەرمایەداری دەرنەچوون." ئەمە پرۆسەی دیالێکتیکی کاروکاردانەوە و هۆکار و ئەنجامی ئەو فاکتەرە مادیە ئابوری و سیاسیانەن کە هەوڵم داوە ڕوداوی شکستی شۆڕشەکانی سەدەی ١٩ و ٢٠ پێ لێک بدەمەوە.

هەربۆیە هاوکات من سنوربەندیم لەگەڵ لێکدانەویەکی تریشدا کردوە کە " دەیەوێ هۆکاری فەردی و بیرۆکراتی و حزبی و نەبونی بەرنامەی ئابوری و بابەتی سەرخانی تر بکاتە هۆکاری سەرەکی شکستی ئەم شۆڕشانە. ئەم تێگەیشتنەش ئەبستراکت و دابڕاوە لە سۆشیالیزمی عەمەلی. کێشەکەی ئەوەیە کە سۆشیالیزم و خەبات و شۆڕشی سۆشیالیستی وەک پرۆسەیەکی گشتگیر و تۆتالیتی خەباتی چینایەتی کرێکاران نابینێتەوە دژی سەرمایەداری، بەڵکو وەک بەرنامە و ئایدیا و ئایدیۆلۆژیەکی دابڕاو لە پراتیکی چینێکی زیندوو و خەباتێکی چینایەتی زیندوو دەبینێتەوە و سەرچاوەی هەموو کێشەکان بەم فاکتەرە زاتی و سەرخانیانەوە دەبەستێتەوە."

نمونەیەکم لەم جۆرە تێگەیشتنە مادی و میتۆدە دیالێکتیکیە باسکردوە کە " ئەم لێکدانەوەیە بە سۆشیالیزمی سەرەتا و ناوەڕاستی

سەدەی ١٩ ش دروستە. لە کاتێکدا سەرمایەداری و چینی کرێکار لە سەرەتای دروستبوون و گەشەی سەرەتایی خۆیاندا بوون و سۆشیالیزمی خەیاڵی و سەندیکایی و گروپی کۆمۆنیستی و کۆمەڵەی هەرەوەزیە بەکاربەر و بەرهەمهێنەرەکان قاڵبی فکری و ڕێکخراوەیی زاڵ بوو، وە چارەنوسی شۆڕشە کرێکاریەکانی ئەو سەردەمە شکست و هەستانەوە و شکستی دوبارە بوو.” ئەگەر سەیربکەین دەبینین لە سەدەی ١٩ دا چینی کرێکار دەستی کردوە بە خەبات دژی بورژوازی و حکومەتە پاشایەتی و دەستوری و پەرلەمانیەکانی و بەشداری چالاکانەی لە شۆڕشەکانی ١٨٤٨ بۆ ١٨٥٠ لە ئەوروپادا دەکرد. پاش دەورەیەک لەم خەباتە چینایەتیە ڤیژن و ئاسەی شۆڕشە کرێکاریەکان پێشتر لەلایەن ڕۆشنبیرانی ئەم چینە و ڕێکخراوەکانی لەوانەش ئەنتەرناسیونالی یەکەمەوە داڕێژران، ئەویش بەرپاکردنی شۆڕشی کۆمەڵایەتی بۆ کۆتایی هێنان بە سیستمی چینایەتی سەرمایەداری و دامەزراندنی کۆمەڵگەی کۆمۆنیستی بو.

لێرەدا دەبینین نە دۆخی فەڕەنسا و نە دۆخی جیهانی ١٨٧٠ ئامادە نیە بۆ دامەزراندنی کۆمەڵگەیەکی جیهانی، بە هۆی ئاستی سەرەتایی گەشەی سەرمایەداری و ئاستی نزمی ڕێکخراوبونی چینی کرێکاری فەڕەنسە و ئامادەیی سیاسی ئەم چینە و بزوتنەوە و ڕەوتە سیاسی و فکریەکانی، بەڵام شۆڕشی سۆشیالیستی کۆمۆنە ڕودەدات و دەرس و تەجروبەی مەزنیش لە بواری ڕوخانی دەوڵەت و دامودەزگای سەربازی و بیرۆکراتی و لە نیشاندنای نمونەی نوێی ئیداری و یاسا و کولتوری سیاسی و کۆمەڵایەتی دەهێنێتە ئارا.

لێکدانەوەی ئەوەی ئەم شۆڕشانە بۆچی ڕودەدەن لە کاتێکدا باری ئابوری کۆمەڵگە بۆ دامەزراندنی پەیوەندی بەرهەمهێنان و ڕێکخستنی سۆشیالیستی کۆمەڵگەیەک ئامادە نیە تەنیا لە ئامۆژگاری ئەوەی نەدەبوایە کۆمۆنە بکرایە یان کۆمۆنە شۆڕشی سۆشیالیستی نەبوە نادۆزینەوە. ئەمە پەیوەندی دیالێکتیکانەی ئابوری و سیاسەت و دەوری تایبەت و سەربەخۆیی سیاسەت و پراتیکی سیاسی چینی کرێکارە لە خەباتی چینایەتی دژی دەسەڵات و دەوڵەت و سیستمی سەرمایەداریدا، کە ئەم چینە دەخاتە بەردەم پیویستی شۆڕش کردن، تەنانەت ئەگەر بشزانێ کە سەرکەوتنیشی ڕێگری گەورەی لە بەردەمدایە و کەسانی وەک مارکسیش ئاگاداری مەترسی دەستبردن بە شۆڕشیش بە کرێکارانی فەڕەنسا بدەن، ئەم شۆڕشانە هەر ڕوو دەدەن. ئەم ڕوداوە تەنیا بە لێکدانەوەی دۆخی ئابوری ناتوانرێ ڕوشن بکرێتەوە، بەڵکو سەرەڕای بنەڕەتی بوونی فاکتەری ئابوری و ئاستی گەشەی سەرمایەداری، بەهەمان ئاستە واقعیەت و فاکتەری مادی خەباتی چینایەتی کرێکارانیش لە مەیدانی سیاسیدا دەوری سەرەکی هەیە لە ئاراستەکردنی ئەو ڕوداو و شۆڕشانەدا. ئەمە ناتوانین هەموو مێژووی

سیاسی ڕاستەوخۆ تەنیا بە فاکتەری ئابوری و ئاستی گەشەی سەرمایەوە لێک بدەینەوە و هەرچەند ئەم فاکتەرە بنەڕەتیە بەڵام ئەوە چالاکی گشتی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتیە کە سەرجەم دۆخی گشتی کۆمەڵگە دروست دەکا و چالاکیە سیاسیەکان کاریگەریەکی سەرەکیان هەیە وەک چالاکە ئابوریەکان لە ئاڕاستەکردنی ڕوداو و خەباتی چینایەتی و شۆڕشدا.

کۆمۆنەی پاریس وەک ئەزموونێکی ئەم شۆڕشە کرێکاریە گەشەی بەم تیۆریەی شۆڕشی کۆمەڵایەتی کرێکاران دا، کاتێک کۆمۆنە دامودەزگاکانی دەسەڵاتداریتی بورژوازی، بە دەوڵەت و سوپا و بیرۆکراتیزمەکەی تێکشکاند و شێوازێکی شورایی و کۆمۆنەیی دەسەڵاتی کرێکاری لە جێگای دانا. ئەمە یەکەمین تاقیکردنەوەی ئەو ئایدیای شۆڕشە کۆمەڵایەتیە بوو، کە چۆن کرێکاران بە کردەوە کۆنسێپتی شۆڕش پیادە دەکەن. بەڵام تەجروبەی کۆمۆنە پەشمان دەبێ لە سایەی ئەو دۆخە مادیە نالەبار و نائامادەیانەدا کە فاکتەر و ڕاستیە ئابوری و سیاسیە مێژووییەکان چ دەورێکی چارەنوساز هەبوە لەوەی کە هەوڵێکی شۆڕشگێڕانەی بەم شێوە مەزنەی کرێکارانی پاریس بە گۆڕینی سیستەمی سەرمایەداری شکستی هێنا. لێرەدا کۆمۆنەی پاریسم لەگەڵ مێژووی شۆڕشە کرێکاریەکانی تری سەدەی نۆزدەدا پێکەوە داناوە کە وەک ئاستێکی سەرەتایی لەگەشەی خەباتی چینایەتی بەرتەسک بوەتەوە لە هەنانەئارای نمونەی گرنگی شێوازی شۆڕشی کرێکاری بەسەر دامودەزگای بورژوازیدا، بەڵام نەیتوانیوە و فرسەتی نەبوە مۆدێلی ئابوری و سیاسی کامڵ و تەواوی کۆمەڵگەیەکی جیاوازی کۆمۆنیستیمان بداتێ. هەربۆیە من نەهاتوم زیاتر لەسەر هۆکاری شکستی کۆمۆنە بکۆڵمەوە، بەو شێوەیەی لە لێکۆڵینەوەی شۆڕشی ئۆکتۆبەری سۆشیالیستی ڕوسیادا کردومە. ئەمەش لەبەرئەوەی ئەم مۆدیلە سیاسی و ئابوریەی سۆشیالیزمی دەوڵەتی جێگیرتر و گەشەکردوتر بووە بەهۆی گەشەی سیاسی و ڕیکخراوەیی بزوتنەوەی سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفی لەسەدەی بیستدا.

هەربۆیە دواتر وردتر هاتومەتە سەر سۆشیالیزمی سەدەی بیست کە چ مۆدێلێک تیایدا زاڵ بوە و پەیوەندی بە شکستی شۆڕشەکانی سەدەی بیستەوە چی بوە؟

لێرەدا باسی ئەوەم کردوە کە " ئەم دوو ڕەوتە زاڵەی سەدەی بیست، سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفی، ناوەرۆک و بەرنامەی شۆڕشی کۆمەڵایەتی کرێکاریان گۆڕی بە کۆنسێپتی شۆڕشی گرتنە دەستی دەسەڵات، چ لە ڕیگەی پەرلەمانی سۆشیال دیموکراسیەوە بێت، وە یان لە ڕێگەی شۆڕشی سیاسی بەسەر پەرلەمانتاریزمدا و دروستکردنی دەوڵەتی دیکتاتۆری حزبی لە ژێر ناوی شورایدابێت. دەسەڵاتی

دەوڵەت و چەند ریفۆرمێکی ئابوری و ئازادیە سیاسیەکان بونە مۆدێلی سیستەمێکی جێگرەوەی کۆمەڵگەی کۆمەنیستی. شۆڕشی کرێکاری چیتر وەک هەمان خەباتی ڕاستەوخۆی چینایەتی کرێکاران سەیر نەکرا و حسابی لەسەر نەکرا، بەڵکو بوە پاشکۆی شۆڕشێکی سیاسی، کە حزبێکی کۆمەنیستی و سۆشیالیستی، لەهەر دەورێکدا کە ڕوداو و کودەتا و ئەزمەی سیاسی دروست دەبێ، دەیکاتە دروشم و بەرنامەی فەوری و دەست بەجێی عەمەلی و مۆدێلی جێگرەوەی سەرمایەداری. ئەمە کۆنسێپت و ڤەرژنی سۆشیالیزمی دەوڵەتی بوو لە شۆڕشی کرێکاری و کۆمەڵگەی کۆمەنیستی، کە لە ئێستاشدا لە نێو بزوتنەوەی کۆمەنیستیدا درێژەی هەیە، کە مۆدێلێک وجۆرێک لە کۆمەڵگەی سیاسی و ئابوری و شۆڕش و بەرنامەی خستۆتەڕوو."

هەروەها جەختی زیاتر لەم فاکتەرە زاتیەی شۆڕش دەکەمەوە کاتێک دەنوسم "ئەوە تەنیا دەخی مادی نیە کە دیاری دەکا کە ئایا شۆڕش سەرکەوتو دەبێت یان نا؟ بەڵکو دەخی ئەو هێزەی کە خۆشی شۆڕش دەکا دەبێت لە ئاستێکدا بێت کە بتوانێ ئەو ئاڵوگۆڕە دروست بکا، چونکە ئەو شۆڕشە وەکو یاسایەکی سروشتی نیە کە هەر دەبێ ڕوبدا، وەک مانگ گیران نیە کە هەر دەبێ ڕوبدا. ئەوە پراتیکی چینی کرێکار و ڕۆشن بونی پرۆسەی شۆڕش کردن لەلای کرێکارانەوەیە کە نیشانی دەدا چۆن دەتوانێ ئەو سیستەمە بگۆڕێ یان ئایا دەتوانێ ئەم کارە بکا یان شکست دەهێنێ؟

هەربۆیە "ئەگەر بێین دەرس لەو شتانە وەرگرین لە شۆڕشی ئۆکتۆبەری ڕوسیا هەبوە، سەرەڕای ئەو زەمینانەی شۆڕشی کۆمەڵایەتی پرۆلیتاریا کە لە ڕوسیادا هەبوو، وە وێڕای ئەو هاتنەمەیدانەی چینی کرێکار لە خوارەوە، بەڵام هێشتا ئەو بزوتنەوەیەی لە ناو چینی کرێکاردا زاڵ بوە کێشەی جدی هەبوە، واتە بەلشەفیزم خۆی کێشەی هەبوە. ئەگەر ئەناتۆمی و شیکردنەوەی بۆ ئەم ڕەوتە و ئەم ڤەرژنە بۆ سۆشیالیزم بکەین، کە سایەی کردەتە سەر هەنگاوەکان و دەستکەوتەکانی شۆڕشی کرێکاری ڕوسیا، ئەوە دەدۆزینەوە کە بۆچی ئەم ڤەرژنە نەیتوانیوە سۆشیالیزم دابمەزرێنێ؟"

بۆچی ئەم تێگەیشتنە لە دەوری چینی کرێکار و بزوتنەوە سیاسیەکانی و پراتیکی ئەم چینە لە خەباتی چینایەتیدا بە ڕای من سەرەکیە لە ناسینی شکستی شۆڕشەکانی تا ئێستادا؟

شۆڕش و خەباتی چینایەتی کرێکاران بەشیکی دانەبڕاوی پەیوەندیەکی کۆمەڵایەتی کرێکارە بە سیستەمی سەرمایەداریەوە. ئەم پراتیکە ڕەنگدانەوەی پاسیڤی جێگای چینی کرێکار نیە، کە دەخی ئابوری و سیاسی بەسەریدا سەپاندویەتی. بەڵکو پراتیکێکی ئاگایانەی ئەم چینەیە بە گۆڕینی ئەو دەخە نالەبارە. بەڵام ئەم هوشیاریە

چینایەتیە سەبارەت بە دۆخەکە خۆشی پەیوەستە بە ئاستی گەشەی توانای بەرهەمهێنانی چینەکە و تواناییەکانی چینی دەسەڵاتداری بورژوازی و کەلتور و تەجروبە و کۆی دۆخی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتیەوە. هەربۆیە پەیوەندییەکی دیالێکتیکانە و گشتگیر هەیە لە نێوان فاکتەرە سەرخان و ژێرخانەکاندا بە دروستبونی دۆخێکی شۆڕشگێڕانە، کە بەبێ توخم و پراتیکی شۆڕشگێڕانەی چینەکە لە خۆوە ڕونادات، وە چارەنوسی شۆڕشی کرێکاری بەو ئاستە لە توانایی فکری و سیاسی و ڕیکخراوەیی چینەکەوە، نەک تەنیا حزبەکەوە، بەستراوە.

ڕەخنە لە سۆشیالیزمی دەوڵەتی وەک چوارچیوەیەکی فکری و سیاسی بریتیە لە ڕەخنە لەو جۆرە سۆشیالیزمەی کە چینی کرێکار وەک بکەری شۆڕش و بەینەرەوەی چارەنوسی شۆڕشەکی کۆمەڵایەتی نابینێ، وە حزب و گروپ و فکر و بەرنامەیەک دەخاتە جێگای ئەم فاکتەر و بکەرە مادیەی شۆڕش. لە ڕاستیشدا ئەم جۆرە سۆشیالیزمە چینی کرێکاری دابڕی لە هەر دەور و پراتیکەکی شۆڕشگێڕانە بە گۆڕینی سەرجەم سیستمی سەرمایەداری بە سیستمەکی سۆشیالیستی. ئەمە ئەو ڕەخنەیە کە لە میتۆد و بەرنامە و کارکرد و دەسەلاتی سۆشیال دیموکراتی و بەلشەفیزمی دەگرین.

ئەگەر ئەم فاکتەرە مادیەی پراتیکی چینایەتی کرێکاران لە مێژووی سەرمایەداری و شۆڕشەکانی سەدەی ۱۹ و ۲۰ دا بسەینەوە و لەبەرچاو نەگرین ئەو کاتە لێکدانەوەمان بە مێژووی دوو سەدەی ڕابردووی سەرمایەداری تەنیا بریتی دەبێ لە فاکتەری گەشەی پیشەسازی و سەرمایە و قەیرانەکان و دادەبەزینە ئاستی ئابوری سیاسی بورژوازی. بەم پێیە شۆڕشەکانی چینی کرێکار و خەباتی چینایەتیش وەک پاشکۆی شەڕ و قەیرانەکان و گەشە یان شکستی سەرمایە و بازاڕی سەرمایە و گۆڕانکاریە سیاسیەکانی دەوڵەت و سیستمی سیاسی بورژوازی دەبینین. بەلام تێگەیشتنەکی مادیانەی کۆمۆنیستی دەتوانێت ئەو ڕاستیەمان بۆ ڕۆشن بکاتەوە کە بۆچی چینی کرێکار، سەرەڕای ئامادەنەبونی هەموو فاکتەرە ئابوریەکانی بنیات نانی کۆمەڵگەیەکی سۆشیالیستی، وەک بازاڕی جیهانی و گەشەی هێزەکانی بەرهەمهێنان و گواستنەوە و مانەوەی بەربەستە کەلتوری و سیاسیەکان، بەڵام لە فرسەتی جیاجیادا دەستی بە شۆڕش و چەک بردوە دژی دەسەڵاتی سەرمایە، وە بەردەوامە لە خەباتی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی جۆراوجۆر بە گۆڕینی دۆخی نالەبار و چەوسێنەرانە. ئەمە هۆکارەکەی ئەوەیە کە شۆڕش و خەباتی چینایەتی کرێکاران دژ بە سیستمەکی زیندووی مەوجودە و بەشێکە لە شەڕێکی زیندوی بەردەوام دژ بەو چینە بورژوازیەی دەسەڵاتدارە، جا بورژوازی و سەرمایەداری لە هەر ئاستەکی گەشەدا بن. لەم شەڕە چینایەتیەدا توانای مادی و فکری ئەم

دوو چینە دژ بەیەکە دیاری دەکا کە ئایندەی ئەم شەڕانە بەکوێ دەگات؟ کاتێک بورژوازی لاواز و پەرژوبڵاو و لە قەیرانی ئابوری وسیاسی و دەوڵەتیدا بێت،ئەوا زەمینەی شکستی بورژوازی و دەسەڵاتەکەی فەراهەمتر دەبێ، ئەگەر چینی کرێکار و حزبەکانی ئامادەتر و باڵادەستر بن لە باری کۆمەڵایەتی و سیاسیەوە. بەهەمان شێوە شکستی شۆڕشە کرێکاریەکانیش تەنیا بەوە لێک نادرێتەوە کە لە سەدەی ١٩ و ٢٠ دا سەرمایەداری گەشەکردو نەبوە لە فەرەنسا و ڕوسیادا، بەڵکو سەرەڕای ئەم ڕاستیە ئابوری و سیاسیە مێژوویيانە کە چارەنوسازیش بوون، فاکتەری مادی خودی شۆڕش کە چینی کرێکاریشە لە ئاستێکی نزمی فکری و سیاسیدا بوە بە ئەوەی بتوانێ گۆڕانکاری ڕیشەیی و بنەڕەتی لە سیستمی سیاسی و ئابوری سەرمایەداریدا بکا و سیستمی سۆشیالیستی دامەزرێنێ.
هەربۆیە بۆ وەڵامی هۆکارەکانی شکستی شۆڕشە کرێکاریەکانی تا ئێستادا پێویستە بە شوێن هۆکارە زاتیەکانی چینی کرێکار خۆیدا بگەڕێین، کە لە سایەی ئەو دۆخە مادیە نالەبار و نائامادەیانەدا بونەتە مایەی شکستی ئەو هەوڵە شۆڕشگێڕانەی تا ئێستا بۆ گۆڕینی سیستمی سەرمایەداری. بە ڕای من بە ناسینی هۆیەکانی قەتیس مانی ئەو هەوڵ و شۆڕشانەی چینی کرێکار لە چوارچێوەی مۆدێلی سیاسی و ئابوری سۆشیالیزمی دەوڵەتیدا وەڵامی سەرەکی شکستی ئەو شۆڕشانە دەدۆزینەوە.

مــــــاویەتی.. دووەم: دەوری دوالیزمــــــی شۆڕش و ڕیفۆرم چیە لە سۆشیالیزمی دەوڵەتیدا؟

ڕۆمانی دایک.. شەمامە بارەوانی

دایک شاکارێکی مەزنی ئەدەبی جیهانی گەورەنووسەری ڕووسی(ماکسیم گۆرگی)ـە و بۆ یەکەم جار لە ساڵی ١٩٠٦ بڵاوبووەوە.
تەوەری سەرەکی ڕۆمانی دایک باسکردنە لە شۆڕشی بەلشەفیەکان لە ڕووسیای سەردەمی قەیسەری و دامەزراندنی سیستەمێکی ئیشتراکی و لادانی بۆرژواکان لە هەرەمی دەسەڵات و لەسەندنەوەی زەویوزارەکان لە فیۆدال و دەرەبەگەکان.
ڕۆمانی دایک، پاڵەوانەکەی ژنێکە لە چڵەکانی تەمەندایه، خەبات

دەکات و تێدەکۆشێت لە پێناو کوڕەکەی، لە پێناو چەمکی یەکسانی و دادپەروەری، لە پێناو هەموو کرێکاران. ئەو کرێکارانەی تەنها وەک ئامرازی کارکردن و بەرهەمهێنان و ئامێری کارکردن سەیردەکرێن و ماف و کەرامەت و مرۆڤبوونیان پێشێل دەکرێت.

کەسایەتی دایک وەک پاڵەوانی ڕۆمانەکە و کارەکتەری سەرەکی ڕووداوەکان، هەما و ئاماژەیە بۆ ڕاپەڕینی ڕووسیەکان لە دژی سیستەمی قەیسەر و حوکمی بۆرژوازی و دەرەبەگایەتی و ڕۆیشتن بەرەو قۆناغی ئیشتراکییەت.

ڕۆمانی دایک، باس لە سەختی و نەهامەتی ژیانی کرێکاران دەکات لەژێر قامچی فەرمانڕەوایەتی قەیسەر.

ئەو چینە هەژارەی لەلایەن چینی باڵادەستی بۆرژواوە دەچەوسێنرێنەوە و بە کوێرەمەرگی دەژین.

پاڵەوانی سەرەکی ڕۆمانەکە(پلاگی) دایک و (پاڤێل)ی کوڕەکەیەتی. پەلاگی دایکێکی خۆڕاگر و ئارام، توانی بەرگەی ئەو هەموو چەوساندنەوە و ئازار و شەڕەی هاوسەرەکەی بگرێت، بەرلەوەی بمرێت. هاوسەرەکەی، لوتکەی نێرسالاری و ئایکۆنی دڵڕەقی و نموونەی ستەمکاری بوو.

پیاوێک، بەوپەڕی ڕەقی لەگەڵیدا هەڵسوکەوتی دەکرد. پلاگی تاقە ئومێدی لە ژیان، پاڤێل بوو. پاڤێل دایکی زۆر خۆش دەویست. پاڤێل و هاوڕێکانیشی تاقە ئومێدی کرێکارەکان بوون. ئەو کرێکارانەی دەچەوسێنرانەوە و لە بەیانی تا ئێوارە کارێکی زۆریان پێ دەکرا لە بەرامبەر نرخێکی کەم.

پلاگی، دایکێکی نموونەیی و قوتابخانەیەکی ڕۆشنبیری و پەروەردەیی لە پێگەیاندنی پاڤێل. ئەو دایکەی بەردەوام هانی پاڤێلی کوڕی دەدا بخوێنتەوە و کار بکات و لەگەڵ موعاناتی خەڵک بژیت و یارمەتییان بدات و پشتیوانی کرێکاران بکات و هۆشیارییان بداتێ و لە هەوڵدان نەوەستن تا دەگەن بە ئاواتەکانیان. ئەو دایکەی کوڕەکەی و کرێکارەکانی فێری ئەوە دەکرد، تا ستەم هەبێ، دەبێ هێزێکیش هەبێ بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئەو ستەمە. ئەو هێزەیش(پاڤێل و هاوڕێکانین). ئەوان دەبێ بە گژ ستەمدا بچنەوە و لە بەرامبەر چەوساندنەوەدا چۆک دانەدەن و خۆڕاگربن، داوای مافەکانی خۆیان بکەن، بە دڵنیایەوە دواڕۆژ هەر بۆ ئەوانە.

دایکەک، هەمیشە هانیدەدان گەشبین بن و یارمەتی دەدان لە بڵاوکردنەوەی ئەو بڵاوکراوانەی کە تایبەت بە هۆشیاری چینایەتی و هاندانی کرێکاران بوو بۆ بەدەنگ نەبوون له مافەکانیان، لە جیاوازی چەوساندنەوەی چینایەتی لەلایەن دەسەڵاتی قەیسەری ڕووس.

دایکەک نموونەی چاونەترسی و خۆڕاگری. ئەو

ن هش و ن شکنج و زیندان، هیچ شتک سلی پ ناکاتو له
پنسیپی مرقایتی و بهاکانی ژیان.
سرای گرتن و زیندانیکردن و ئازاردانی کوکی، ئو هر ک
نادات ل هو و خبات لپناو بدیهنانی خونی هزاران و
ئاواتی کرکاران و نهلانی جیاوازی چینایتی و ل گدرکشانی
دکی ستم و برپاکردنی توی دادپروری و بنماکانی دادپروری.
پلاگی، لو شاکار مزنڌا ی ئافرتکی تکشری
برجستکردوو. ئافرتک، تدکشت لپناو مافی هژاران و
کرکاران و مافخوراوان ل کمگی ئوسای ووسیا و لژر چپکی
حوکمی قیسر.
مانی دایک، باس ل گرنگی فربوون و ی شنبیری دکات ل
هشیارکردنوی تاک و گانکاری ل کمگ، ب گانکاری و
برو باشتر.
پاڤ ڤلاسڤ، پاوانی مانی(دایک)، ششکی هشیاری و
کودتایکی یشیی ل فیکر و کولتوور و دیدنیگای کمگ برپا
دکات.
پلاگی نیلڤنای دایکیشی پشکی شری بردکو لو ششی ک پاڤ
فتیلی ئاگرکی داگیرساند.
دایکک، بیارددات بت بری کرکاران و مافخوراوان و پشتیوانی
بزووتنوی جماوری چوساو و چینی بشخوراو بکات، ل دژی
برژوا و جووتیار و درب گ گندکان، لپناو باوکردنوی
دادپروری و یکسانی.
چیکی مانی(دایک)، ب ژیانی خانوادیکی هژار و
ب کسایتی میکائیل ڤلاسڤ دستپدکات.
پیاوک، برددوام سرخش، دق و سروشت توند و چوسنر و
سربکش. پیاوک، جگ ل جون و زمانزبری، هیچ شوازکی تر
لگ هاوسرکی پیو ناکات. لدان و ئازاردانی هاوسرکی،
بشکی تری تینی ژیانی ژانی میکائیل. ئو ل کارگیک
کاردکات، پلاگی لکارگیک کاری قورسی دستی دکات ل پناو
دابینکردنی بژوی ژیان و پاروو نانک.
دواتر میکائیل ڤلاسڤ ل ناکاو دمرت. دوای مردنی باوکی، پاڤی
چواردن سا درفت دقزتو و لاسایی ژیانی باوکی دکاتو و
همان شوی باوکی دست دکات ب نشینی می و هسوکوتی ق و
ناشرین لگ پلاگی دایکی.
دایکی پی د "ت ناب توخنی مینشین بکویت. باوکت ل بری
تش می خواردو و پکی ئازاری ب من چشت، ت لگم نرم ب.
" پاڤ دوای تاقیکردنو و ئزموونکردنی چندین شواز و گای

هەڵە، بۆ پڕکردنەوەی ئەو بۆشای□ی ژیانی هەرزەکاری و بەڕێکردنی ئەو دۆخەی تێیدایه، لەو توونێلە تاریکەی ژیان دێتەدەرەوە و سەر لە ڕێگایەکی تر دەردەکات. ڕێگایەکی جیاواز. ڕێگای هەوڵدانی تێگەیشتن لە ژیان و زانینی هۆکاری ئەو نەهامەتی و موعاناتانەی خۆی و باوکی بەرلەخۆی و کرێکارەکان تێیدا دەژین. ئەو، ئیتر لە بری ئەوەی بڕواتە جیهانی مەی و مەستیی، تا خەمەکانی لەبیر خۆی بباتەوە، بڕیار دەدات بە دوای بەدەستهێنانی زانیاریدا بگەڕێت لە بارەی سەرچاوە و هۆکاری ئەو ئازارەی خۆی و کرێکارەکان.
پاڤێڵ، ماوەی دوو ساڵ ژیانێکی گۆشەگیر و ڕاهیبانە دەژیت، لە کارکردن دەگەڕێتەوە و لە ژوورەکەی خۆی دوور□ پەرێز و تەنیا دەژیت، تا بە تەنها کاتی خۆی بە خوێندنەوەی ئەو پەرتووکانە بەسەر ببات، کە پلاگی دایکی پێی دەگوتن"پەرتووکە قەدەغەکان".

ئەو پەرتووکانەی باس لە ئیشتراکییەت و داوای شۆڕش دەکەن. پاڤێڵ بەو بڕوایە دەگات: ئەگەر بمانەوێت لەو نەهامەتی و ئازارەی هەژار و کرێکاران تێبگەین، دەبێ سەرەتا تێیانبگەیەنین و هۆشیاریان بکەینەوە تا لەو ستەم و چەوسانەوەیەی جیاوازی چینایەتی ڕزگاریان بێت. دەبێ سەرچاوەی ئەو ئازار و موعاناتانەیان پێ بڵێین. دایکی لەو ماوەیەدا زۆر چاودێری کوڕەکەی دەکرد و دەترسا پاڤێل دەست بۆ کارێکی ترسناک ببات و تووشی سەرئێشە و کێشە ببن.
پاڤێل دواتر و دوای ئاشکرابوونی ڕێکخراوە نهێنییەکەیان لەلایەن دەوڵەتەوە، کاتێک دەزانێ دەگیرێت، بە دایکی دەڵێت"پێویستە نیگەران نەبیت بە گرتنی من دایکە، بەڵکو دەبێ دڵخۆش بیت. ئەی خوایه دەبێ کەی ئێمە دایکانێکمان لەناو دروست بێ، دڵخۆش بن لەوکاتانەی کوڕەکانیان دەنێرن بۆ مەرگ لەپێناو مرۆڤایەتی؟".
پلاگی، ژنێکی نەخوێندەواربوو و نەیدەزانی کوڕەکەی چ کتێبێک دەخوێنێتەوە و خەریکی چییە لە ژێرەوە و لەو کۆبوونەوانەی لە ماڵەوە لەگەڵ کۆمەڵێک گەنج و کرێکار دەیکات، باسی چی دەکەن. بەڵام هەستی دەکرد کوڕەکەی خەریکی کارێکە، بە هۆیەوە خۆی دەخاتە داوی کێشەیەکەوە، لە کۆتاییدا سەری دەخوا و ژیانی دەبێتە قوربانی. وەلی ئەو لەو موعانات و ئازارانەی پێشووتر ل□گ□□□ میکائیلی هاوسەری چەشتبووی، فێری هونەری بەرگەگرتن و ئارامی و دانبەخۆداگرتن و خۆڕاگری ببوو. دواتر بۆی ئاشکرا دەبێت کوڕەکەی کۆمەڵەیەکی نێهێنیی شۆڕەشگێری بۆ کرێکاران دامەزراندووە و لەژێرەوە خەریکی چاڵاکین بۆ هۆشیارکردنەوەی کرێکارەکان و ڕووبەڕووبوونەوەی جیاوازی چینایەتی و د□س□□□اتی دەرەبەگ و بۆرژواکان. دایکی سەرەتا، بەرهەڵستی ئەو کارەی پاڤێل دەکات و

ترسی ئەوە دایدەگرێت، کوڕەکەی بە هۆی ئەو کارە سەرکێشی و ترسناکەوە تووشی کێشە و ئازاری زۆر ببێتەوە. بەڵام دواتر قەناعەت دەکات و دێتە ڕیزی کرێکاران و چەوساوەکان و لە دژی سیستەمی دەرەبەگایەتی و حوکمی بۆرژوازی، لە پێناو بەدیهێنانی یەکسانی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی و نەهێڵانی چینایەتی خەبات دەکات. دوای گرتنی پاڤێل و زیندانیکردنی، پلاگی دایکی ئەرکەکەی دەگرێتە ئەستۆ و چالاکییەکان ئەنجام دەدات و ڕێکخراوەکە بەڕێوە دەبات.
ڕۆمانی(دایک)، کتێبی پیرۆزی چینی چەوساوە و ئینجیلی ئومێدی کرێکارانە، مانیفێستی هەژارەکان و ڕۆحی شۆڕشە. دایک، وەرگێڕاوی کۆمەڵێک ڕووداوی واقعییە. ئەو ڕووداوانەی کە دواتر دەبن بە هەوێنی شۆڕشی بەلشەفییەکان و دروستبوونی دەوڵەتێکی بە ڕووکەش ئیشتراکی.
دایک، ڕووماڵی دۆخی ژیانی کرێکارەکان و موعانات و چەوساندنەوەیان و ئەو ناخۆشییانەی لە کارکردنیان ڕووبەڕوویان دەبوونەوە دەکات.
دایک، باس لە ڕۆڵی کرێکارەکان دەکات لە شۆڕشی ڕووسیا. ئەو کرێکارانەی جۆرەها شێواز دەچەوسێنرانەوە و ستەمیان لێ دەکرا و پەیڕەوی جیاوازی چینایەتییان لەگەڵ دەکرا، لەلایەن ئەو توێژە بۆرژوایەی جڵەوی حوکومڕانی بە دەستەوە بوو و هەموو سامان و زەویوزارێکی دەست بەسەرداگرتبوو و تەنها کۆمەڵێکی کەم لە دەرەبەگ و بۆرژوا لێی سوودمەند دەبوون و تەواوی خەڵکیش لەوپەڕی هەژاریدا دەژیان.
دایک، بەرجەستەکەری ئەو واقیعە تاڵەی کۆمەڵگەی ڕووسی و ژیانی کرێکارە چەوساوەکان و شۆڕشەکەیان لە دژی حوکمی بۆرژواکانە.
کۆمەڵگەیەک، جیاوازی و چەوساندنەوەی چینایەتی لەوپەڕی دابێ و گۆرگی گوتەنی" برسییەتی چاوی هەندێکی کوێرکردووە و هەندێکی تریش زێڕ کوێری کردوون".
ئەو کرێکارانەی لە دوای ماندووبوون لە کارکردن، دەڕۆنە بارە و خۆیان لە ئازاری ژیان و هیلاکی کار مەست دەکەن و تۆزێک لە خەمەکانیان دووردەکەونەوە و دواتر باسی هەموو ئەو چەوساندنەوە و جوێنپێدان و ناخۆشی و سووکایەتی و ئازار و نەهامەتییانە دەکەن کە لەلایەن خاوەن کارگە و کارەکان ڕووبەڕوویان دەبێتەوە.
گۆرگی لەو شاکارە مەزنە، زۆر سەرنج دەخاتە سەر خوێندن، چونکە خوێندن نەوەیەکی ڕۆشنبیر و شارستانی و تاکێکی هۆشیار دروست دەکات. نەوەیەک، هەمیشە لە پێناو خەون و ئامانج و مافەکانی بجەنگێت و کۆڵ نەدات.
چەند دێڕێک لە بارەی نووسەر
ئەلیکسی مەکسیم گۆرگی: نووسەر لە ساڵی١٨٦٨ لە ڕووسیا لە دایک

بووە، دامەزرێنەری قوتابخانەی واقعی ئیشتراکییە لە وێژەدا، هەڵگری ڕوانگەیەکی چەپ بوو. گۆرگی بەرجەستەکەری ڕوانگەی مارکسیزمە لە ئەدەب. لە تێڕوانینی ئەو، ئەدەب لەسەر چاکی ئابووری دروست دەبێت و کاریگەرییەکی گەورەی دەبێت لەسەر گۆڕانکارییە کۆمەڵایەتییەکان، بۆیە پێویستە ئەدەب لەپێناو کۆمەڵگە تەوزیف بکرێت. گۆرگی یەکێک بوو لەو کەسانەی کە ڕەخنەی شۆڕشی بەلشەفییەکان و لینین و ترۆتسکی دەکرد، بە هۆی ڕەخنەکانیەوە، لینین هەڕەشەی کوشتنی لێ کرد. دوای لینین، ستالین گۆرگی بە هۆی ڕەخنەکانیەوە خستە ژێر مانەوەی بەزۆری(الإقامة الجبريّة).
گۆرگی لە ساڵی١٩٣٦ بە یەکجاری چاوەکانی داخست و دەنگەورەکەی لە لەدان کەوت و ماڵئاوایی له ژیان کرد.

چیرۆک\ هاوڕێ جنۆکەکانی پێش نانی بەیانی.. سندی

لەژێر پەرچەمی خواروخێچ بڵاوی ئەسپێیەک دێتە سەر نێوچاوانی و دەگەڕێتەوه ناو پرچی، دەیخورێنێ. کارم بە کاتەوە نییە، تا گەیشتمە ئەڵێ بە نووکی پێیەکانم بەردەکم بەپێش خۆم دابوو. چەند ڕۆژێکە کاتژمێرەکەی دەستم کڕیوه. کە کڕیم، تا گەیشتمەوە ماڵەوە قووتییەکم بەپێش خۆمدا. خۆم داهاتم کۆمە، بەس پێمەوایە هەر پارەیەک لە گیرفانم دابێت زیادەیە، بۆیە زوو خەرجی دەکەم. خەرج کردنی پارەی زۆر، دڵخۆشم دەکات. نازانم بۆ سەیری دەکەم، هەشتان ماویەتی بۆ حەفت. کەسێک تێدەپەڕێ و لە دواوەی دەستی شۆڕکردوەتەوە ناو پانتۆڵی و قوونی دەخورێنێ. قاقای دێ، کابرا ئاوڕ دەداتەوە و بە مۆڕەیەکەوە لێمان دەڕوانێ و دەڵێ پێویستە باشتر پەروەردەی بکەی. ناڵێم هیی من نییە. دەستی دەخاتە سەر دەمی و لێم دەڕوانێ، دەبینم ئەسپێیەک لەژێر نینۆکی پێیشاوەتەوە و سەری پەنجەشی بووەتە خوێن. لووتی بۆ قۆڵی دەسڕێ و بزەم دێ، دەڵێم خەریک بوو بەم بەیانییە کێشەیەک دروست بکەیت! لە گیرفانی میزراحەک دەردێنێ و دادەنێت، لەسەر زەوی دەیخولێنێتەوە. بەچووکە چێڵەکەیەک بەردەبێتەوە نزیکمان، چەند چێڵەکەیەکیش بە جریووەجریو بەدەوریدا

دێن و دەفڕن، كە دەيبينێ شوێنى دەكەوێ.

حەفت لايداوە. بە نووكى پێيەكانم كارتۆنێكى جلى ژێرەوەى پياوان بەپێش خۆم دەدەم و چەند هەنگاوێك دەڕۆمە ئەولاتر، ئێستا هەم لەسەر شەقامە سەرەكييەكەم و هەميش تەواوى كۆڵا نەكەم لێ ديارە. لەسەر ديوارى بەرانبەرم دەيخوێنمەوە (عەشق و كۆشك و هەسپ هيى دەوڵەمەندەكانە، هەژارەكان يان چەتەن يان پاسەوان.) تفێك ڕوودەكەم و لە دواوەم دەنگێك دێ، ئاوڕ دەدەمەوە، دەمووچاوێكە ڕەنگە دووهەزار لۆچى هەبێ، سپييەتى چاوى تەواو زەرد بووە و لێوەكانى مۆرن، لەسەر لووتى زيوانى ڕەشى زۆرە. تيشكى ڕۆژ، لەسەر پێستى باينجانى بريسكە دەداتەوە. جغارەى بە لالێوى شۆڕبووەتەوە و زارێكى لەدەستە، هەڵى دەداتە ئاسمان و دەكەوێتەوە ناو لەپى.
ببورە تێنەگەيشتم؟
ئەوەى لەسەر ديوار، چى نووسراوە؟
ئەها. بۆى دەيخوێنمەوە.
وەك كەسێك كە كێشەى تۆقينى هەبێت و لە خەودا هاوار بكات، هاوار دەكات و زارەكەى لێ بەردەبێتەوە، دەڕوا! تا ون دەبێت لێى دەڕوانم. هەندێك كات حەزدەكەم هەمووان لە باوەش بگرم، نەخۆش و دەردەكانيان، شێت و جنۆكەكانيان، برسى و قوڕەى سكيان، منداڵ و خەونەكانيان، دەوڵەمەند و هەستە ساردەكانيان، بەڵام باوەشى من جێگەى هەموويانى لێ نابێتەوە. چاوم دەكەوێتە سەر حاويەيەكى زبڵ، نارنجييە. حەفت حاويە لەم ناوەدا هەيە، ئەگەر هەموويان كۆى ژمارە هەشتاو يەكى ناو لەپى چەپم بكەم، دواتر كۆى ژمارە هەژدەى ناو لەپى ڕاستم… ڕەوێك سەگ پەيدا دەبن! دەحەپێنن و بۆم دێن. ڕادەكەم…

لە سەردەمى برسييەتى، كەمێك دواى خۆرهەڵاتن باوكم چەند خوشكو برايەكى لەدەستدابوون. ئەو منداڵە، ئەوەى ئەسپێى هەبوو، داماوە! منيش كە يازدە ساڵان بووم پيسو پۆخڵ بووم، لاواز و پيسو پۆخڵ، هەندێكجار پێموایە بۆ ئەوە لەدايكبووم تا لە گۆڕستانەكان گوڵى سور بفرۆشم. ئەدى ئەو پياوەى وەك تۆقيوێك ڕۆيشت… جريووەى چۆلەكەكان! ئاوڕ دەدەم□و□ن، س□گەكان هێشتان بەدوامەوەن. برا بچووكەكەشم بە هەندێك قسە زوو فرمێسك لە چاوەكانى قەتيس دەبن! هەشتى بەيانى بوو كە پەيوەنديان كرد و گوتيان خوشكە بچووكەكەت گوتوويي□تى من بێچووە چۆلەكەم، لە بەرزاييەك خۆى هەڵدابوو. ناتوانم چيتر ڕاكەم، لەنزيك حاويەى بەردەم چێشتخانەيەك دەوەستم، بە پەنجەم تەنيشت لێوەكانم دەسڕم. كە دەستم دادەنێمە سەر دڵم، كەسێك دەوەستێ و بە بزەوە دەپرسێ،

هەموویان بوونەتە هاوڕێت؟
دەبینم بە چواردەورمدا کلکە لەقێنە دەکەن.
خێرێکی نەبڕاوەی هەیە ها!
کە ئەوە دەڵێت چاوەکانی گەشتر دەبن. هەناسەبڕکێم کۆنتڕۆڵ دەکەم. دەبەیەک ئاوی پێیە، لێی وەردەگرم و دەستی ڕاستی دەخاتە بەر کەمەری. دوو قومی لێ دەدەم و دەیدەمەوە، قومێکی لێ دەدات. سەری حاویەکە هەڵدەدەمەوە. بەڵێ، بەیانیان پێش خۆرهەڵاتن دێم حاویەکان دەگەڕێم، ئەگەرخواردنیان تێدابێ، دەری دێنم و ل□ بەردەمیان دایدەنێم.
کیسێک دەردێنم و دەیکەمەوە، ئێسکن. بە ترسەوە دادەنێوم و دایدەنێم. یەکێکیان هەندێک گۆشتی پێوەماوە، بە نووکی پێم کەمێک ڕایدەکێشم و ه□□□ی د□گ□رمەوە، تیکەیەکی لێ دەپچڕێنم، دەستێکم دادەنێمە سەر کەمەرم و لێی دەڕوانم، دەڵێم ئەدی کوو خێرەکەی نەبڕاوەیە! سەیری سەگەکان دەکەم و خرمەخرمی ئێسکەکان دەبیستم. تیکە گۆشتەکە دەخەمە د□م. کە دەیجووم، دەبیستم دەڵێت یەع! دەیبینم بە حەپەساویەوە لێم دەڕوانێت و دەبە ئاوەکە فڕەدەدات و دەڕوا…

نامەوێ هەموو شتێک هەر بەم شێوەیە بمێنێتەوە، هەندێک ل□□وانەی جوویتم حەزدەکەم فڕەی بدەمەوە و بڵێم یەع، بەتایبەت ڕقم لە هەشتی بەیانییە، دەمەوێ عەشق و کۆشک و هەسپ و هەژار و چەتە و پاسەوانەکان لەباوەش بگرم، بەڵام دەبێتە کێشەیان، لە باوەشی من جێگەی هەموویان نابێتەوە. با هەڵدەکا، تەپووتۆز بەر تیشکی خۆر دەگرێ، لە بای سەر گژوگیای وشکی گۆڕستان دەچێ، کاغەز و کیسی بەتاڵ ڕاپێش دەکات. وەک کەسێکی تووشبو ب□ □ Pseudobulbar affect حیرتەی پێکەنینم دێ و بۆ قووتویەکی بەتاڵ غەمگینترین بزەی پێش نانی بەیانی دەکەم، خۆم گرمۆڵە دەکەمەوە و بە نووکی پێیەکانم بە پێش خۆمی دەدەم.

‎

لە یادی 18 ساڵەی دادگایی تاوانبارانی ئەنفال و رۆژی دادپەروەری کوردستاندا

21ی ئابی 2006 بە پرسی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی تاوانەکانی جینۆسایدی گەلی کورد و پرسی جینۆساید و بنەماڵەی قوربانیان و خەڵکی کوردستان رۆژێکی مێژوویی گرنگ بوو، بەو پێیەی رۆژی دەسپێکردنی دادگاییکردنی تاوانبارانی تاوانی “ئەنفال” بوو لە عێراق، کە بە یەکەمجار بوو لە مێژووی گەلانی کوردستان، کەسانێکی تاوانبار بە تاوانی گەورە “تاوانی جینۆساید، تاوانی جەنگ، تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی”، لەلایەن دادگایەکی وڵاتی بکەری تاوانەکەوە دادگایی بکرێن، لەو پایتەختەی بڕیاری تاوانی کۆمەڵکوژییەکانی تێیدا دەرچووە.

رێککەوتی (21-8-2006)، پرۆسەی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی کەیسی ئەنفال دەستی پێکرد، خواستی قوربانیانی جینۆساید و شارەزایان و چالاکوانانی ئەو بوارە، بریتی بوو لە دادگاییکردنی تاوانباران لە دادگایەکی نێودەوڵەتی یاخود دادگایەکی هاوبەش، تاکو دادگاییەکە بەشێوەی باش بەڕێوەبچێت و پرۆسەی ناساندنی جێنۆسایدی گەلی کورد بە جیهانی بکرێت، هەرچەندە داواکە نەهاتە دی, وەلێ دادگاکە بڕیاری زۆر گرنگیدا، لەوانە چوار کەیسی کۆمەڵکوژی خەڵکی کوردستانی بە جینۆساید ناساند، کە تەنها لە ماوەی 9 ساڵدا لە بەرامبەر گەلی کورد ئەنجامدرابوون، کە ئەمەش لە مێژووی نوێی مرۆڤایەتیدا بێ وێنە بوو.
بەڵام مەخابن بڕیارەکانی دادگای باڵای تاوانەکانی عێراق لە دادگاییکردنی تاوانباران بە گشتی و بە تایبەتی تاوانبارانی ئەنفال جێبەجێ نەکرا و رێزی لێنەگیرا، کە گرنگترین بڕیاریان بریتی بوو لە رزگار نەبوونی تاوانباران لە سزا، بەڵام پارتە سیاسییەکان بە تایبەتیش دەسەڵاتداران بە شێوازی جۆراوجۆر، نەك تەنها داڵدەی تاوانبارانییاندا و ژیانیان پاراست و نەیان هێشت پرۆسەی دادپەروەری بەردەوام بێت، بەڵکو فشاریان خستنە سەر دەزگا هەمەجۆرەکانی دادوەری و رێگریان کرد لە بڕیاری دەستگیرکردن و دادگاییکردنی 423 تۆمەتباری ئەنفال، کە زیاتر لە (61%)ـیان کورد بوون (258) و تا هەنووکەش تاوانبارانی داواکراو لەلایەن پارتەکانی دەسەڵاتدارەوە دەپارێزن و هەندێکشیان پۆست و پلەیان پێبەخشراوە.

. . ه‌ند‌كی دیك‌شیان ل‌لای‌ن پارت‌كان‌و‌ ل‌س‌ر پشكی گ‌لی كورد پ‌ستی س‌ربازیيان ل‌ ب‌غدا پ‌درابوو.
ئ‌م‌ و‌‌ای ئ‌و‌ی ژمار‌ی‌كی ز‌ری ت‌م‌تبارانی دیك‌ سكا‌ایان ل‌س‌ر بوو, ك‌چی ناویان ل‌ ریزب‌ندی ت‌م‌تباراندا ن‌بوو, ل‌ ه‌مووشی س‌یرتر ن‌بوونی ناوی ن‌زار خ‌زر‌جی بوو, ك‌ ل‌ پر‌س‌ی ئ‌نفال ل‌ دوای س‌دام و ع‌دنان خ‌رو‌او ع‌لی ح‌س‌ن م‌جید د‌هات.

حكوم‌تی ه‌ر‌می كوردستان، ی‌ك‌م ر‌گر بوو‌ ل‌ ب‌رد‌م ج‌ب‌ج‌كردنی ب‌یار‌كانی دادگا، ب‌تایب‌تیش س‌ركرد‌كانی ه‌ردوو پارتی د‌س‌‌اتدار, ل‌ ب‌رامب‌ریشدا ك‌سوكاری قوربانیش ن‌ك ن‌یانتوانیو‌ سزای ئ‌و پارت و لای‌ن‌ ب‌د‌ن ك‌ تاوانباران د‌پار‌زن، بگر‌ ز‌رجاران ل‌ر‌و ل‌و‌ د‌بینین ل‌گ‌‌ ت‌م‌تباران ب‌ش‌و‌ی ئاسایی ل‌ م‌راسیم‌كان د‌رد‌ك‌ون و ك‌ن‌ ب‌عسی‌كان ل‌ یاد‌كان ل‌ ریزی پ‌ش‌و‌ داد‌نیشن, ت‌نان‌ت پارت‌ ب‌ناو ئ‌پ‌زسی‌ن‌كانیش مام‌‌‌ی نا ب‌رپرسان‌ ل‌ گ‌‌ ئ‌و ك‌یس‌ د‌ك‌ن.

ئ‌م‌ ل‌ ر‌ژی دادپ‌رو‌ری ل‌ كوردستان (21-8)، ك‌ ب‌ ر‌ژ‌كی گرنگ و م‌ژوویی و پ‌ ب‌ها ب‌ خ‌‌كی كوردستان و پر‌س‌ی دادپ‌رو‌ری ل‌ كوردستان د‌زانین. . . داواكارین:

ی‌ك‌م: ت‌واوی ئ‌وان‌ی ناویان ل‌ لیستی ت‌م‌تبارانی ئ‌نفال”423 ت‌م‌تبار” و ك‌یس‌كانی دیك‌دا هاتوو‌، ب‌ زووترین كات د‌ستگیر بكر‌ن و بدر‌ن‌ دادگای ب‌‌ای تاوان‌كان ب‌ دادگاییكردنیان و ل‌ كوردستان و‌ك ت‌م‌تباری ه‌‌هاتوو ل‌ دادگا مام‌‌‌یان ل‌ گ‌‌دا بكر‌ت، ن‌ك هاو‌اتی ب‌ ئیمتیاز و‌ك ئ‌ستا د‌بینین.

دوو‌م: لیستی ناوی ت‌م‌تباران بدر‌ت‌ پ‌لیسی ئینت‌رپول، ب‌ ئ‌و‌ی ه‌‌اتوو‌كانیان ل‌ و‌اتانی د‌ر‌و‌ د‌ستگیربكر‌ن و دادگایی بكر‌ن ك‌ تاك‌ ر‌گای ب‌ جین‌ساید ناسینی تاوان‌كان‌ ل‌ ئاستی جیهانی.

س‌ی‌م: ل‌لای‌ن پ‌رل‌مانی داهاتووی كوردستان‌و‌ ‌‌ژی 21 / 8 ب‌ ف‌رمی ب‌ ‌‌ژی دادپ‌رو‌ری ل‌ كوردستان بناسر‌ت و ئ‌و ‌‌ژ‌ بكر‌ت ب‌ سیمبولی رزگار ن‌بوونی تاوانباران ل‌ سزا, ب‌ ب‌رچاو روونی ه‌موو لای‌ك, ل‌ سا‌انی رابردوو, ب‌ پ‌شنیاری ئ‌م‌ و ب‌ پشتیوانی و‌زیری ش‌هیدان مام‌ستا ئارام ئ‌م ر‌ژ‌ ل‌ كابین‌ی ح‌وت ف‌رمی‌تی پ‌ دراو‌.
ه‌ر ب‌ و‌بیره‌نان‌و‌ی ه‌موو لای‌ك، ئ‌م‌ ل‌ سا‌انی رابردوودا ه‌نگاوی كرداری و فشاری م‌د‌نیمان ب‌ د‌ستگیركردنی تاوانباران

گرتەبەر. . . لەوانە:

1- سێ جار بە نامەی فەرمی داوامان لە داواکاری گشتی کردووە هەنگاو بنێن بە دەستگیرکردنی تۆمەتبارانی ئەنفال و لە وەڵامدا رایانگەیاندووە؛ کە وەزارەتی ناوخۆیە بە ئەرکی خۆی هەڵناسێت بە دەستگیرکردنیان. . . هاوکات جگە لە فەرمانگەی داواکاری گەرمیان و هەڵەبجە ئەوانی دیکە وەڵامیان هەر نەداوەتەوە، لە کاتێکدا زۆرترین ژمارەی تۆمەتباران لە سنورکانی هەولێرو دهۆکن، ئەمەو دواتر بەبێی هیچ هۆکارێك 3 تۆمەتباری زیندانیکراوی گەرمیانیش پاش چەندین ساڵ لە مانەوەیان لە زیندان ئازادکران یەکیان پۆستی سەربازیشی وەرگرت کە ژمارەیەك زۆر سکالای لە دادگای باڵای تاوانەکان لەسەر بوو، لە کاتێکدا دەتوانرا بە ئاسانی ڕادەستی دادگای باڵای تاوانەکانی عێراق بکرێن پرۆسەی دادپەروەری ئاراستەی ئاسایی خۆی وەربگرێت.

2_ هاوکات دووجار داوامان لە داواکاری گشتی کردووە:

- أ – ناوی تۆمەتبارانی ئەنفال بدرێتە پۆلیسی ئینتەرپۆل.
- ب – پرسیار لە ئەنجومەنی دادوەری کراوە، کە ئایا تۆمەتبارانی ئەنفال لای ئێوان بە تۆمەتبارن دادەنرێن یاخود نا. . . بەڵام مخابن ئەنجومەنی دادوەری کە بە تۆماری ڤیدیۆیی لامانە، بەڵێنیاندا کار بە دەستگیرکردنی ئەم تۆمەتبارانە بکەن، کەچی بە بەڵگە لامانە تۆمەتباران لای ئەوان بە تۆمەتبار ئەژمار نەکراون و بڕیارەکانی دادگای باڵای تاوانەکان هیچ ئەهمیەتێکی یاسایی نییە لایان.

ج- ئەنجومەنی دادوەری وەڵامی ڕێکخراوە بیانییەکان نادەنەوە کە کار بە بە دادگاییکردنی تۆمەتبارانی ئەنفال دەکەن لە دەرەوەی وڵات، لەو نەوەشدا گەورەترین هەلیان لە دەستدا بەجینۆساید ناسینی تاوانی ئەنفال لە ئاستی جیهانی دا، \ لە داهاتوودا بەڵگەنامەکان ئاشکرا بکرێن مێژوو شەرمەزاریان دەکات.

- ح – دووجار داوامان لە داواکاری گشتی کردووە کە فشار دروست بکەن بە ئەوەی لیستەکانی (شەهیدان، قوربانیانی جینۆساید و چەکی کیمیاویی و بریندارانی چەکی کیمیاویی، زیندانیانی سیاسی و پێشمەرگەی دێرین) بڵاو بکرێنەوە، بە ئەوەی بە گەل شەفاف بێت و پاکبکرێنەوە لە ناوی تۆمەتباران، ئەمەشیان

بەکاری خۆیان نەزانی.

- د – داوامان کرد موچەی شەهیدان و قوربانیان بکرێتە ستانداردێك بۆ دادپەروەری لە موچە، ئەوان داکۆکیان لەوەی ئێستا هەیە کرد، بەرەی نا دادپەروەریان هەڵبژارد، گوایە یاساییە و بە یاسا رێکخراوە.

جیا لەوانەی سەرەوەش ئەم چەند ساڵە چەندین تۆمەتباری ئەنفال و تۆمەتبارارانی دیکە بەهەر هۆکارێك بێت ناویان لە لیستی تۆمەتبارانی ئەنفال نییە مردن، دەسەڵاتداران بەڕێزەوە بەشداری پرسەکانیان کرد و بە ستایشکردنیان رێزیان بۆ قوربانیان و بڕیاری دادگا نەهێشتەوە، تاوانباران بە ئالای کوردستانەوە نێژران, بەم هەنگاوەش گەورەترین سوکایەتیان بە دۆسیەکانی جینۆسایدی گەلی کوردستان کرد.
مخابن سەرەڕای هەموو ئەمانە، لە 21ی تەموزی ساڵی 2019 نامەیەکی نا فەرمی بە رێکخراوی کوردستان بۆ جینۆساید لەلایەن داواکاری گشتییەوە نێردراوە، بێ مۆر و تیایدا دەڵێن"(ئاماژە بەو سکاڵایانەی ناردوتانە بۆ سەرۆکایەتیەکەمان. . . ئەمە وەك داواکاری گشتی تەنیا کێشەکانی گشتی دەجوڵێنین، ئەویش لە رێگای دەستەی مافی گشتییەوە کە لە بەرژەوەندی کۆمەڵگا بێت. . بەڵام ناکرێت کێشەی تایبەت بجوڵێنین. . . دەکرێت خاوەن کێشە سکاڵا بجوڵێنێت و ئەمەش بە دوادا چوونی بۆ بکەین لە دادگا تایبەتمەندەکان. . . لە گەڵ رێزماندا).
بەم نامەیەش بزمارێکیان لە نەعشی دادپەروەریدا و هەموو کێشەکانی نیو ملیۆن قوربانی و دادپەروەریان بۆ کێشەی شەخسی لە قەڵەم دا و سەلماندیان دەزگایەکی لەوە لاوازترن وەك پێشبینیمان دەکرد.
بۆیە بە هەموو لایەکی ئاشکرا دەکەین، ئەمە نەك بە رزگارنەبوونی تۆمەتباران لە سزاو گەڕاندنەوەی دادپەروەری سارد نابینەوە، بەڵکو لامان روونە دوارۆژ هەر بە هەق و راستییە، بە مردوویش بێت تۆمەتباران لە سزا رزگاریان نابێت, دەرکەوت دەزگا دادوەرییەکانی کوردستان زۆر لەوە بێهێزترن بتوانن ئەم کەیسە گرنگە دادپەروەریانە بجوڵێنن.
هەروەها ئەمە ناشتنی تۆمەتبارانی ئەنفالی مردوو بەم مەراسیمانەی ئەنجام دەدرێن, بە گەورەترین سوکایەتی بە قوربانیان دەزانین, وە دەرکەتنی تاوانباران بە هەیبەتەوە لە بەندە گشتییەکان و بەشداریان لە پرۆسەی سیاسی بە شەرمەزارییەکی گەورە دەزانین .
لە کۆتاییدا دەڵێین دوای 18 ساڵ لە دادگاییکردنی تاوانبارانی

ئەنفال هێشتا زۆرینەی تۆمەتباران نەك دادگایی نەكراون, بگرە بەهێزكراون, روفاتی قوربانیان نەگەڕێنراونەتەوە بۆ زێدی خۆیان, موچەی كەسوكاری قوربانیان هاوتای موچەی كەسوكاری قوربانیانی عێراق نەكراوە, حكومەتی عێراق داوای لێبوردنی نەكردووە, عێراق ویستی نییە ببێتە ئەندامی دادگای تاوانی نێودەوڵەتی, بەمەش دەیەوێت لە جوگرافیای جینۆساید بمێنێتەوە….

بەرزو بەرێز بێت روحی شەهیدان و قوربانیانی ئەنفال و هەڵەبجە و بارزانی و فەیلی و ئێزیدی و كریستان و كاكەیی و شەبەك لە رۆژی دادپەروەری لە كوردستاندا، سەركەوێت دادپەروەری لە پێناو بەرقەراربوونی حوكمی یاسا و دادگایەكی بەهێزی سازشنەكەری پیشەیی لە كوردستان.

دەربازبوونی تاوانبارانی جینۆساید لە سزا, گەورەترین پێشێلكاری یاسایی و تاوانە لە كوردستان, درێژەی تاوانەكانی بەعسە و بەردەوامی جینۆسایدە.

رێكخراوی كوردستان بێ جینۆساید
تۆڕی رێكخراوە كوردستانیەكان لە پێناو دادگای تاوانی نێو دەوڵەتی
Koncicc
رێكخراوی گەشەپێدانی مافی مرۆڤ
ڕێكخراوی مانەوە بۆ پرسی شەهیدان و ئەنفالكراوان
ڕێكخراوی چاودێری كوردۆساید (چاك) كوردستان
ڕێكخراوی ناوەند داكۆكی پشدەر بۆقوربانیان وجینۆسایدكراوان
گروپی كار بۆ ئەنفال
هەڵمەتی دادپەروەری
رۆژنامەی نگرە سەلمان
گۆڤاری تۆبزاوە
هەڵمەتی ژیان نا بۆ ئیعدام لە كوردستان

خۆپیشان□دانی ناڕەزایەتی

لە بەردەم باڵوێزخانەی عێراق لە لەندەن.. نا بۆ دەستدرێژی سێکسی بەسەر ژنان و کچانی منداڵ!

خۆپیشاندانی ناڕەزایەتی لە بەردەم باڵوێزخانەی عێراق لە لەندەن

Queen’s Gate, London,SW7 5JE 21

رۆژی پێنجشەمە ٢٢ی ٨ی ٢٠٢٤ کاتژمێر١ی دوانیوەڕۆ

پرۆژە یاسای پێشنیارکراوی تەعدیلی یاسای باری کەسێتی عێراقی کە لە رۆژی ٤ی ئابدا خوێندنەوەی یەکەمی بۆکراوە، هاوسەرگیری منداڵانی کچی ٩ساڵ و هاوسەرگیری دەرەوەی دادگا و فرەژنی رەسمیەت پێدەدات!
ئەم پرۆژە یاسایە دەستدرێژیەکی ئاشکرایە بۆ سەر ماف و ئازادیەکان و کەسایەتی ئینسانیی ژنان و منداڵانی کچ و دەیانکاتە کۆیلەو کاڵایەکی سێکسی پیاوان! تاوانێکی رێکخراو و دەستئەنقەستی حکومییە دژی ژنان و کچانی عێراق و کوردستان!
با هەموو پێکەوە بۆ بەرگری لە کەسایەتی ژنان و پاراستنی منداڵانی کچ لە دەستدرێژی سێکسی لەم خۆپیشاندانەدا بەشداربین!
رێکخەرانی خۆپیشاندانەکە:

- ڕێکخراوی ژنانی کورد و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست – KMEWO فیدراسیۆنی پەنابەرانی عێراقی FIR – ڕێکخراوی ژنان و کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست MEWSO – رێکخراوی مافی ژنان- ایکرۆ IKWRO – رێکخراوی سەراسەری پەنابەرانی ئێرانی- بەمرزIOIR

بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بکەن بەم ژمارانەوە: 07748851125 – 07720291516

ماچی تۆ.. شیعری نەوشیروان ئازاد

وتی :دەت وەک نەسیمی بەربەیانی کزەیەکی ساردی لێدەدا..

وتم :ڕاستە بەڵام سینەم بۆنی سۆزی خۆشەویستی وەهەم ئەگرێجەی تۆی لێ دێ …

وتی:سەمات گەلێ دورە..بەسەرسینەی من ناڕوانێ..

وتم :شێتەئەی نازانی چەند دور بڕوا هەردێتەوە بۆ جێ ژوانێ..

وتی:شاعیرێکی شێتی ..

شیعرەکانت لێ بەرپەما سەوزنابێ..

وتم:ئەژنەی ماچت نەبێ ..هیچ درەختێ سەوزنابێ..

وتی : بەکورتی پێم بڵێ . تۆچیت لەگیانی من دەوێ…؟

وتم :شێتێ …ئاوا بڵێ..

وەکو جاران…ماچێکی تۆی لێت دەوێ

18/8/2024